

Да ли је Брчко Дистрикт кондоминијум, ентитет или општина?

Према ријечима супервизора за Брчко одговор је кратак: не. То је Дистрикт са локалном самоуправом под суверенитетом Босне и Херцеговине. Пошто је статус Дистрикта важан за становнике Дистрикта, за Босну и Херцеговину као суверену државу, те Федерацију БиХ и Републику Српску, потребно је дати и дужи одговор. По завршетку недавног рата ентитети се нису могли сложити под чијом управом ће бити Брчко, те је Дејтонским мировним споразумом основан Међународни трибунал да ријешити територијални спор. Ентитети се и даље нису могли договорити па је трибунал одлучио да успостави посебан дистрикт са властитом управом.

Недавно су медији пренијели мишљења о томе да ли је Дистрикт још један ентитет, или кондоминијум. Појам “кондоминијум” обично означава заједничко власништво и контролу, као што је контрола двије или више држава над колонијом, као што је био Англо-египатски Судан у 19. вијеку. Тада није могао функционисати, као што не може ни данас. У Коначној одлуци нема ни трага од идеје да два ентитета заједнички контролишу Брчко.

Појам “кондоминијума” из Коначне одлуке односи се на одлуку да се не наруши територијални однос између ентитета (51%:49%) утврђен Дејтонским споразумом. Према Коначној одлуци територија бивше општине Брчко припада и једном и другом ентитету с тим да наредна реченица истиче да “ипак, ентитети неће имати никаквих овлаштења унутар граница Дистрикта, којим ће управљати унитарна влада”. Оба ентитета су делегирала “... сва своја овлаштења...” на нови Дистрикт (Коначна одлука, ставови 9-11).

Коначна одлука захтијевала је стварање јединствене, мултиетничке владе Дистрикта, независног правосуђа и Скупштине која има овлаштење да усвоји нови сет закона за Брчко Дистрикт. Закони ентитета се у Дистрикту примјењују само док се не донесу нови закони Дистрикта који ће их трајно замијенити. Многи важни закони су већ замијењени, а и остали ће бити.

Ако Брчко Дистрикт има сва овлаштења ентитета, да ли га то чини ентитетом? Не. Неколико важних особина ентитета није пренијето на Дистрикт. Дистрикт је демилитаризован, а ентитети имају оружане снаге. Не постоји држављанство Дистрикта. Држављани БиХ у Брчко Дистрикту су грађани ентитета, и гласају на ентитетским изборима. Брчко Дистрикт се не помиње у Уставу БиХ јер је касније успостављен, али остаје обухваћен Уставом.

Исто тако је врло специфичан однос између Брчко Дистрикта и државних институција. Грађани Брчко Дистрикта гласају за представнике на државном нивоу али само гласањем на ентитетским изборима. Али Дистрикт је ипак под директним суверенитетом Босне и Херцеговине. Пошто су административна овлаштења која су Дистрикту дата Коначном одлуком иста као и овлаштења ентитета, држава мора директно, а не путем ентитета, извршавати своја уставна овлаштења над Дистриктом. Управо из овог разлога се Дистрикт сложио да прикупља РТВ претплату за државну РТВ, а не за ентитетске јавне медије.

Трибунал за Брчко је био задужен да разријешити територијални спор који сами ентитети нису могли ријешити. Од Трибунала се није тражило да створи још један ентитет, кантон или општину. Попут других мултиетничких савезних система који су створили посебан дистрикт за свој главни град (као што је Белгија, Бразил или Сједињене Америчке Државе), Трибунал је основао посебан дистрикт да би се ријешити конкретан проблем.

Да ли је Дистрикт стекао одређене предности од свог специјалног статуса? Да, стекао је. Реорганизација правосуђа и владе му је омогућила да се судије, тужиоци и јавни службеници

запошљавају на конкурентан начин и да развије професионалније јавне институције. Потреба за новим законима створила је могућности да се изврше ове и многе друге реформе. Али ове предности нису на штету других дијелова Босне и Херцеговине. Реформе које су заживјеле у Брчком, на ојачавању тржишне економије или на побољшавању услуга које обезбјеђује влада, су реформе које могу заживјети и у осталом дијелу земље.